

Titulació	Tipus	Curs
Llengua i Literatura Espanyoles	FB	1

Professor/a de contacte

Nom: Maria Fernanda Bustamante Escalona

Correu electrònic: mariafernanda.bustamante@uab.cat

Equip docent

Alba Saura Clares

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

Aquesta assignatura exigeix un domini de l'expressió oral i escrita de l'espanyol equivalent al que s'obté en concloure el batxillerat.

Objectius

L'assignatura de "Introducció a la literatura hispanoamericana" busca iniciar a l'alumnat en la literatura d'Amèrica Llatina i en els diferents enfocaments i metodologies d'aproximació dels estudis literaris i culturals centrats en obres i autories de la regió. Es presentarà una aproximació preliminar de períodes històrics, autories, obres, tendències i poètiques clau, de la mà dels processos de transformació teòric-epistemològica més destacats. Unit a això, s'atendrà la relació literatura-historia-societat i identitat, contemplant perspectives de gènere i post(de)colonials.

L'assignatura contempla la revisió preliminar, i panoràmica, d'autories i obres literàries de diverses èpoques (des de precolombines a l'actualitat) i diversos gèneres (ficcional i no ficcional; mimètics i no mimètics). Les classes tindran un caràcter pràctic-teòric, per la qual cosa la metodologia considera tant la lectura personal de l'estudiantat, el comentari literari guiat per l'equip docent, i la revisió/aplicació de determinades categories teòriques en l'anàlisi literària.

Objetius:

- Introduir a l'alumnat en la cultura i literatura d'Amèrica Llatina.
- Iniciar a l'alumnat en el reconeixement de la literatura d'Amèrica Llatina en el panorama de la literatura mundial.

- Iniciar a l'alumnat en el reconeixement d'autories, temes, gèneres i motius més destacats de la literatura hispanoamericana.
- Iniciar a l'alumnat en metodologies i enfocaments teòrics-crítics latinoamericanistes per a l'aproximació a les obres literàries de la regió.
- Desenvolupar capacitats d'anàlisi i interpretació a partir de la lectura de les obres, que permetin reflexionar sobre els vincles entre literatura, societat i identitat.
- Desenvolupar competències d'escriptura i expressió oral. Desenvolupar competències de recerca.

Així mateix, aquesta assignatura busca contribuir a la consecució de les següents Competències Generals de la UAB: G04. "Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere"; i G01. "Introduir canvis en els mètodes i els processos de l'àmbit de coneixement per a donar respostes innovadores a les necessitats i demandes de la societat". D'aquesta manera, l'assignatura segueix una perspectiva de gènere i post/decolonial i cerca servir-se de metodologies docents innovadores.

Competències

- Actuar amb responsabilitat ètica i amb respecte pels drets i deures fonamentals, la diversitat i els valors democràtics.
- Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
- Fer servir la metodologia i els conceptes de l'anàlisi literària tenint en compte fonts i contextos.
- Fer treballs escrits o presentacions orals efectius i adaptats al registre adequat en diferents llengües.
- Identificar els períodes, tradicions, tendències, autors i obres més significatives de la literatura en llengua espanyola en el seu context historicosocial.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants hagin desenvolupat les habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Reconèixer les principals teories, temes i gèneres de la literatura en els diferents països de parla hispànica.
- Utilitzar les eines digitals i les fonts documentals específiques per a la captació i l'organització d'informació.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar les desigualtats degudes al sexe o al gènere i els biaixos de gènere en l'àmbit de coneixement historicosocial.
2. Analitzar textos literaris a partir de les claus pròpies del gènere al qual pertanyen.
3. Aplicar els principis bàsics d'anàlisi del text literari.
4. Assenyalar similituds i diferències entre textos a partir de conceptes teòrics pertinents.
5. Comentar textos literaris des de metodologies específiques.
6. Fer recerques bibliogràfiques bàsiques.
7. Fer servir els recursos i la metodologia apropiats per a un treball acadèmic.
8. Fer servir les eines digitals per a l'obtenció, classificació, interpretació i anàlisi de dades rellevants relacionades amb l'estudi de la llengua i de la literatura espanyoles.
9. Fer servir les fonts tradicionals per a l'obtenció, classificació, interpretació i anàlisi de dades rellevants relacionades amb l'estudi de la llengua i de la literatura espanyoles.
10. Identificar fonts primàries i secundàries.
11. Identificar les fonts principals d'un text literari.
12. Identificar les principals desigualtats de gènere presents en la societat a través de la seva representació en textos literaris.
13. Organitzar continguts de manera clara i adequada per presentar-los oralment.
14. Reconèixer els principals períodes de la història literària occidental i els seus trets generals.
15. Situar la producció d'un autor o autora en un període literari concret.

16. Valorar, a través de l'anàlisi de produccions literàries, els prejudicis i les discriminacions que poden incloure les accions o projectes, a curt o llarg termini, en relació amb determinades persones o col·lectius.
17. Vincular un text amb el seu context de producció literària.

Continguts

1. Llegir i enunciar Amèrica Llatina
2. Situar les lletres d'Amèrica Llatina en el camp literari: de la literatura de l' "altra" riba a la literatura mundial
3. Girs crítics a Amèrica Llatina (1). Literatura i política: la Història-memòria i violències polítiques que aguaiten les escriptures
4. Girs crítics a Amèrica Llatina (2). Literatura i gènere: escriptura de dones i denúncies/resistències a les violències patriarcal
5. Girs crítics a Amèrica Llatina (3). Literatura i post/decolonialidad: la representació i autories de col·lectius racialitzats i subalterns
6. Girs crítics a Amèrica Llatina (4). Més enllà del text: contemplar, escoltar, posar el cos

Lectures obligatòries:

- *Antologia de poemes*, que facilitaran les professores a través del CV, de: Rubén Darío, Nicolás Guillén, Alfonsina Storni, Shirley Campbell i Elicura Chihuailaf.
- *Antologia d'assajos i/o cròniques*, que facilitaran les professores a través del CV, de: Huaman Poma de Ayala, José Martí, Alejo Carpentier i Pedro Lemebel.
- *Antologia de contes*, que facilitaran les professores a través del CV, de: José María Arguedas, Rosario Ferré, Elena Garro, Mario Benedetti i Roberto Bolaño.
- *Obra dramàtica*, que facilitaran les professores a través del CV, de Griselda Gambaro

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Aquestes activitats es divideixen en classes magistrals i en seminaris i pràctiques dirigits per les professores, en els quals es combinarà l'explicació teòrica amb la discussió dels textos	50	2	1, 2, 3, 4, 5, 9, 11, 12, 15, 16, 17
Tipus: Supervisades			
Es tracta de tutories i sessions programades amb les professores, dedicades a la correcció i comentari de problemes en els diferents nivells d'anàlisi literària.	15	0,6	5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 16
Tipus: Autònomes			
Activitats d'avaluació. L'assignatura contempla diferents modalitats d'avaluació escrites, individuals i grupals, de diferents característiques i a realitzar tant a l'aula	20	0,8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11,

com fora d'ella.				12, 13, 14, 15, 16, 17
Aquestes activitats inclouen tant el temps dedicat a l'estudi personal com a la realització de treballs i comentaris analítics. En uns certs blocs, s'implementaran metodologies d'aprenentatge basat en reptes.	65	2,6		1, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 16, 17

L'aprenentatge d'aquesta assignatura per part de l'alumnat es distribueix de la manera següent:

- Activitats dirigides (33,3%). Aquestes activitats es divideixen en classes magistrals i en seminaris i pràctiques dirigits per les professores, en els quals es combinarà l'explicació teòrica amb la discussió dels textos.
- Activitats supervisades (10%). Es tracta de tutories i sessions programades amb les professores, dedicades a la correcció i comentari de problemes en els diferents nivells d'anàlisi literària.
- Activitats autònomes (43,3%). Aquestes activitats inclouen tant el temps dedicat a l'estudi personal com a la realització de treballs i comentaris analítics. En uns certs blocs, s'implementaran metodologies d'aprenentatge basat en reptes.
- Activitats d'avaluació (13,3%). L'assignatura contempla diferents modalitats d'avaluació escrites, individuals i grupals, de diferents característiques i a realitzar tant a l'aula com fora d'ella.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe dins del calendari establert pel centre o per la titulació perquè l'alumnat empleni les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura o mòdul.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes completin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
1 examen	40%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 12, 14, 15, 16, 17
1 treball pràctic	20%	0	0	1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 17
1 treball teòric	40%	0	0	2, 4, 5, 7, 8, 9, 13, 14, 16, 17

L'avaluació CONTINUADA consistirà en:

- 1 treball teòric (unitats 1 i 2): 40%
- 1 examen, a realitzar a l'aula (unitats 3, 4 i 5): 40%
- 1 treball pràctic (unitat 6): 20%

Totes les dates i requisits de les respectives avaluacions s'indiquen la primera setmana de classes.

Les/els estudiants Erasmus que demanin avançar un examen han de presentar a les professores un document escrit de la seva universitat d'origen que justifiqui la seva sol·licitud.

Procediment de revisió de les qualificacions (avaluació continuada):

En el moment de realització de cada activitat d'avaluació, les professores informaran l'alumnat del procediment i data de revisió de les qualificacions.

Requisits per a aprovar l'assignatura:

- Obtenir entre totes les activitats una mitjana igual o superior a 5.

Condicions per a la qualificació "no avaluable":

- L'estudiant rebrà la qualificació de "No avaluable" si no ha realitzat més del 30% de les activitats d'avaluació.
- La condició de "No avaluable" comportarà que no pugui presentar-se a la prova de reavaluació.

Aclariments per a la presentació a recuperació:

- Per a poder realitzar la prova de reavaluació de l'assignatura, l'alumnat ha d'haver estat avaluat com a mínim en 2 de les 3 parts de la qualificació total (avaluació continuada).
- A més, ha d'haver obtingut, entre totes les proves, una nota mitjana mínima de 3,5.
- Es recuperaran només les avaluacions suspeses.
- No es contempla la presentació en la recuperació per a pujar nota de les avaluacions amb una nota igual o superior a 5.
- La recuperació implica presentar-se a totes les avaluacions suspeses, en el cas que hi hagi més d'una.

Plagi o conducta fraudulenta:

En cas que l'estudiant cometi qualsevol tipus d'irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, aquest serà qualificat amb 0, independentment del procés disciplinari que pugui derivar-se d'això.

En cas que es verifiquin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

El plagi total o parcial suposarà el suspens total de l'assignatura. És a dir, els treballs han de ser originals. No està permesa la còpia total o parcial de materials ja publicats en qualsevol suport. En cas de presentar material no original sense indicar la seva procedència, la qualificació de l'activitat o treball serà automàticament de suspens (0).

La persistència en errors ortogràfics i d'expressió podran comportaran un descens de la puntuació en la qualificació de la respectiva avaluació.

Per a l'avaluació de l'assignatura s'atendrà al fet que les/els estudiants mostrin les següents capacitats:

- Claredat expositiva i argumentativa: estructuració adequada del discurs, amb coherència i cohesió, progressió temàtica, correcta justificació de les afirmacions i explicacions, etc.
- Capacitat d'anàlisi i síntesi superant la mera descripció i la repetició d'arguments de les obres i tòpics historiogràfics, com a teòrics; així com un desenvolupament ajustat al tema i enunciat proposat.
- Maneig de les fonts teòriques-critiques: lectura en profunditat i ús correcte de la bibliografia fonamental de l'assignatura.
- Riquesa i correcció expressiva, especialment pel que fa a l'ús del lèxic, a les estructures sintàctiques i a l'ortografia.
- Participació en el desenvolupament de l'assignatura.

Es tindrà en compte el treball de les/us estudiants al llarg de tot el curs, el seu progrés, la seva implicació en el procés d'aprenentatge, així com l'assoliment de les competències assenyalades. Es pretén, igualment, que l'avaluació sigui formativa, això és, integrada i orientada a la millora de l'aprenentatge.

Intel·ligència Artificial (IA)

Aquesta assignatura permet l'ús de tecnologies d'Intel·ligència Artificial (IA) exclusivament en tasques de cerca bibliogràfica o cerca d'informació, correcció de textos o traduccions, a criteri de les professores. En el cas d'assignatures de graus filològics, l'ús de la traducció ha d'estar autoritzat per part de les professores. Es poden contemplar altres situacions, sempre amb l'acord de les professores.

L'estudiant té que (i) identificar les parts que han estat generades amb IA; (ii) especificar les eines utilitzades; i (iii) incloure una reflexió crítica sobre com aquestes han influït en el procés i en el resultat final de l'activitat.

La no transparència de l'ús de la IA en les activitats avaluable es considerarà falta d'honestedat acadèmica i comporta que l'activitat s'avalui amb un 0 i no es pugui recuperar, o sancions majors en casos de gravetat.

Bibliografia

Totes les lectures obligatòries i complementàries s'indiquen a l'inici de l'assignatura i seran facilitades per les professores ja sigui mitjançant CV o altres mitjans. En aquesta assignatura es treballa a partir de relats, poemes, fragments i altres textos de breu extensió.

Bibliografia bàsica

ANDERSON IMBERT, Enrique (1967), *Historia de la literatura hispanoamericana*. México: F.C.E.

ARACIL, Beatriz (2009), "Sobre el proceso de creación de un imaginario múltiple: América durante el periodo colonial" en Alemany, Carmen y Aracil, Beatriz (eds.), *América en el imaginario europeo*, Alicante: Publicaciones de la Universidad de Alicante.

BARRÍA JARA, Mauricio y INSUNZAFERNÁNDEZ, Iván (2023), *Escenas políticas. Teatro entre revueltas 2006-2019*. Chile: Oximoron.

BELLINI, Giuseppe (1997), *Nueva historia de la literatura hispanoamericana*. Madrid: Castalia.

COLOMBI, Beatriz (2021), *Diccionario de términos críticos de la literatura y la cultura en América Latina*. Ciudad Autónoma de Buenos Aires: CLACSO.

<https://www.clacso.org/wp-content/uploads/2021/11/Diccionario-terminos-criticos.pdf>

FERNÁNDEZ, Teodosio; MILLARES, Selena y BECERRA, Eduardo (1995), *Historia de la literatura hispanoamericana*. Madrid: Universitat.

GILBERT, Abel. (2021), *Satisfaction en la ESMA*. Buenos Aires: Gourmet Musical.

GOLUBOV, Nattie (ed. y coord.) (2024), *Arte-factos Para los estudios literarios*. Ciudad de México: Universidad Nacional Autónoma de México.

GONZÁLEZ ECHAVARRÍA, Roberto y PUPO-WALKER, Enrique (2006), *Historia de la literatura hispanoamericana*. 2 volúmenes. Madrid: Gredos.

HENRÍQUEZ UREÑA, Pedro (2007), *Historiografía cultural hispanoamericana*. Madrid: Verbum.

LAMUS, Marina. (2010), *Geografías del teatro en América Latina. Un relato histórico*. Bogotá: Luna Libros.

LIUT, Martin (2024), *El país de las canciones. De Charly y Evita a María Becerra y Trueno*. Buenos Aires: Gourmet Musical.

MENTON, Seymour (2002), *Caminata por la narrativa latinoamericana*. México, F.C.E.-Xalapa: Universidad Veracruzana.

MIGNOLO, Walter (2008), "El pensamiento des-colonial, desprendimiento y apertura: un manifiesto". *Revista Telar*, nº 6, pp. 7-38.

MIGNOLO, Walter (2013), "Geopolítica de la sensibilidad y del conocimiento. Sobre (de)colonialidad, pensamiento fronterizo y desobediencia epistémica". *Revista de Filosofía*, nº 74.

MARTÍNEZ VALDERAS, Jara; SAURA-CLARES, Alba y LUQUE, Diana (2023), *Teatro y artes escénicas en el ámbito hispánico. Siglo XXI. Escenas en diálogo*. Madrid: Cátedra.

MORALES ORTIZ, Gracia (coord.) (2022), *Griselda Gambaro. El desafío de la lucidez*. Sevilla: Editorial Universidad de Sevilla.

MUGUERCIA, Magaly (2010), *Teatro latinoamericano del siglo XX. Primera modernidad (1900-1950)*. RIL Editores.

OVEDO, José Miguel (2001), *Historia de la literatura hispanoamericana*. 4 volúmenes. Madrid: Alianza.

POBLETE, Juan (ed.) (2021), *Nuevos acercamientos a los estudios latinoamericanos: cultura y poder*. Ciudad Autónoma de Buenos Aires: CLACSO y México, UNAM. Disponible en <<http://biblioteca.clacso.edu.ar/clacso/se/20211006114458/Nuevos-acercamientos.pdf>>.

RAMA, Ángel (1982), *Transculturación narrativa en América Latina*, México: Siglo XXI.

ROJAS MIX, Miguel (1991), *Los cien nombres de América. Eso que descubrió Colón*. Barcelona: Lumen.

TODOROV, Tzvetan (2010), *La conquista de América. El problema del otro*. Madrid, Siglo XXI Editores.

VVAA (2009), *Diccionario de Estudios culturales latinoamericanos*. México: Siglo XXI. Disponible en <http://elpaginaslibres.files.wordpress.com/2009/12/diccionario-de-estudios-culturales-latinoamericanos.pdf>

Programari

Microsoft Teams.

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través daquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(PAUL) Pràctiques d'aula	1	Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt